

TEORIE VŠEHO

Přehled

Ať už se zdá život být jakkoliv špatným, tam, kde je život, tam je naděje. – Stephen Hawking

Teorie všeho je mimořádný a povznášející příběh jednoho z největších žijících mozků, proslulého astrofyzika Stephena Hawkinga, a dvou lidí, kteří se vzepřeli nejhorší nepřízni osudu prostřednictvím lásky. Film natočený na motivy biografie *Cesta do nekonečna: Můj život se Stephenem od Jane Hawking*, režuruje držitel ceny Akademie James Marsh (*Muž na laně*).

V roce 1963 Stephen, student kosmologie na věhlasné britské univerzitě v Cambridge (kterého hraje Eddie Redmayne z *Les Misérables*), tvrdě pracuje a je rozhodnutý najít “jednoduché, výmluvné vysvětlení” vesmíru. Jeho vlastní svět se otevírá, když se hluboce zamiluje do spolužačky z Cambridge, studentky umění Jane Wilde (Felicity Jones známá z filmu *Vášeň mezi řádky*). Ve věku 21 let ale tenhle aktivní zdravý mladík uslyšel diagnózu, která jeho světem otřásla – onemocnění motor neuron disease postupně ovládne jeho končetiny a schopnosti a ponechá mu omezenou schopnost řeči a pohybu. Lékaři mu dávali dva roky života.

Janina láska, silná podpora a odhodlání jsou neochvějné – a ti dva se vzali. S novomanželkou stojící mu neúnavně po boku odmítl Stephen svou diagnózu akceptovat. Jane Stephena povzbuzovala, aby dokončil doktorát, který obsahuje Stehanovu první teorii stvoření vesmíru. Založili rodinu a s nově získaným doktorátem se Stephen pouští do svého nejambicióznějšího vědeckého díla, do studia přesně toho, čeho sám má právě teď velmi málo – času. Zatímco jeho tělo čelilo stále více limitům, mozek pokračoval v objevování vnějších hranic teoretické fyziky.

Společně s Jane vzdorují nepřízni osudu, prozkoumávají nové obzory v medicíně a vědě science, a získávají víc, než o čem kdy vůbec snili – vstup do 21. století.

*Universal Pictures/Focus Features uvádějí film **Teorie všeho** Working Title production. V hlavních rolích Eddie Redmayne, Felicity Jones. Dále hrají Charlie Cox, Emily Watson, Simon McBurney a David Thewlis. Casting Nina Gold. Hudba Jóhann Jóhannsson. Kostýmní výtvarník Steven Noble. Masky Jan Sewell. Střih Jinx Godfrey. Výtvarník John Paul Kelly. Kamera Benoît Delhomme, AFC. Koprodukce Richard Hewitt. Výkonní producenti Amelia Granger, Liza Chasin, David Kosse. Na motivy knihy Jane Hawking *Cesta do nekonečna: Můj život se Stephenem*. Scénář Anthony McCarten. Produkce Tim Bevan, Eric Fellner, Lisa Bruce, Anthony McCarten. Režie James Marsh.*

TEORIE VŠEHO

Stručná historie

Brilantního astrofyzika Stephena Hawkinga vždycky fascinoval čas: kdy vznikl vesmír, kdy zanikne, a taky všechno mezi tím. Profesorovy slavné knihy Stručná historie času se po celém světě prodalo více než 10 miliónů výtisků.

Pojem času ho však zasáhl v nejosobnější rovině, když mu v roce 1963, v jedenadvaceti letech, lékaři diagnostikovali ALS (amyotrofickou laterální sklerózu; později známou též jako Lou Gehrigova nemoc) s prognózou dvou let života.

Hawking chtěl žít i s přicházejícím omezením řeči a pohybu. Chtěl lásku a chtěl ji prožívat s ženou, která se později stala jeho manželkou. A navzdory všemu to vše, a víc, dostal.

Bez ohledu na to, jak silnou měl vůli, nikdy by to nezvládl sám. Na cestě ho doprovázela Jane Wilde, pozdější Jane Hawking. Žena brilantního intelektu se rozhodla věnovat Stephenovi a rodině.

Stephen svou prognózu přežíval dekádu po dekádě a dál zkoumal vnější hranice teoretické fyziky, což vedlo k dalším výrazným posunům. Ve 21. století se jeho jméno vyslovuje jedním dechem se jménem Alberta Einsteina.

Profesor Hawking scenáristu a producenta Anthonyho McCartena fascinoval dlouho, zejména to, kolik času a úsilí stálo vážně fyzicky postiženého člověka napsat svou klíčovou knihu. „Otevřel fyziku světu a v tom je smysl a hloubka celé jeho práce,” vysvětluje McCarten. „To vše je zvýrazněno Stephenovou vlastní fyzickou situací, která mu umožňuje komunikovat zoufalou rychlostí jednoho slova za minutu; tady se v jednom člověku snoubí tak výjimečná mentální zdatnost a tak výjimečná fyzická neschopnost, že to nemá obdoby. Jeho zmozek stále otevírá jednu hranici za druhou během vytrvalého výzkumu, který ještě víc rozšiřoval jeho zdánlivě neomezené kapacity– což sedí na muže, který svůj život zasvětil studiu vesmíru.”

McCarten si přečetl biografii Jane Hawking Cesta do nekonečna: Můj život se Stephenem a podle svých slov objevil „úžasný milostný příběh dvou lidí, neuvěřitelně intenzivní a extrémně handicapovaný: za prvé vzhledem ke stále se zhoršujícímu fyzickému omezení, a pak také příchodem slávy a věhlasu do jejich životů. Když se ukázalo, že lékaři předpokládaná doba Stephenovy smrti byla přehnaná a ze dvou let se stalo deset a potom dvacet, vyžadoval jejich vztah, pokud měl přežít, silné a velmi neobvyklé formy. To, co zažili, byl milostný příběh, který naprosto nemá obdoby.”

Napadlo ho vytvořit z příběhu této dvojice celovečerní film a začal psát podle knihy scénář. Navštívil dokonce Jane v jejím domě, aby společně projekt probrali: „Vždycky jí budu nesmírně vděčný za to, že na domovní zvonek reagovala, otevřela a pozvala mě dál. Ten den jsme si nic neslibili a náš dialog pokračoval dál,” vzpomíná McCarten.

Po nějaké době ho jeho ICM agent Craig Bernstein představil producentce Lise Bruce. Ta o Stephenu Hawkingovi věděla jen to, že to je muž s brilantním mozkiem, který je upoután na motorizovaný invalidní vozík a který se světem komunikuje prostřednictvím mechanického hlasového zařízení – a scénář pro ni byl zjevením.

Podle producentky spousta lidí prostě nenapadne přemýšlet o rodinném životě Stephena Hawkinga a ještě méně z nich ví, že chodil a mluvil – a lidé určitě nevědí, že má děti. „Když se zadíváte na jeho život hlouběji, uvidíte daleko víc než jen génia,” říká Lisa Bruce. „Najdete otce, manžela a – pod tím vším – věčného optimistu. Pro mě je ale nejsilnějším prvkem celého příběhu to, že by nikdy nedosáhl toho, čeho dosáhl, bez partnerky jakou je Jane.”

Producentku překvapilo, jak je příběh vztahu Stephena a Jane zároveň jedinečný a univerzální. „Nikdo nezažil to, co zažili Hawkingovi jako pár; byli to dva mladí lidé, kteří před sebou měli celý život plný příslibů a najednou na ně spadla bomba v podobě nemoci, kvůli které dávali lékaři Stephenovi dva roky života – v podstatě rozsudek smrti, který nad ním vynesli ve 21 letech. Oni se ale rozhodli čelit tomu beznadějnému životu společně – a myslím, že v tomto ohledu jde o jeden z nejinspirativnějších milostných příběhů současnosti.”

Manželství se vyvíjelo a uzpůsobovalo, zatímco Stephen dělal ve své práci významné pokroky. „Film ukazuje vztah Jane a Stephena v rozpětí 25 let a vidíme, jak dokáží věci, které si ti nejschopnější z nás nedokáží ani představit,” říká Lisa Bruce. „V tomto směru je jedinečný. Zároveň ale téma lásky a péče o někoho je naprosto univerzální.“

„Jane udělala výjimečnou věc,” říká McCarten. „Řekla Stephenovi, že si ho vezme a že v tom pojede s ním. To bylo pro Stephena zásadní, protože, jak přiznává, byl v té době na dně. Právě začal žít, když mu řekli, že to brzy skončí. A tak navzdory nejistotě vstoupili do manželství radostně a s optimismem.”

„Byl to velký zlom v osobním i profesním životě najednou. S Janinou pomocí překonal deprese a vědomí brzkého konce urychlilo jeho mentální aktivitu. Ve velmi krátkém čase objevil svůj potenciál jako astrofyzik. **Teorie všeho** sleduje tento intelektuální vzestup při současném zhoršování jeho fyzického stavu. Během toho všeho Stephen nějak najde kuráž a vnitřní sílu s tím nejen žít, ale v podstatě nad tím zvítězit – což je úžasné.”

McCarten a Bruce potřebovali několik let na získání všech práv a na požehnání a svolení Jane a Stephena, aby mohli z romantického příběhu udělat film. Během těchto let společně pracovali na příběhu, který sliboval podat historii páru bez senzací nebo sentimentu a vyjádřit složitost tohoto manželství.

McCarten tvrdí, že „prodírat se tou těžkou situací společně a mít manželství trvajícím celá desetiletí pro ně nebylo ničím jiným než pořádným triumfem. Stephen a Jane nám ukazují, čeho jsou lidské bytosti schopné, když se na něco zaměří. Ale při psaní scénáře jsem samozřejmě musel nechat zaznít jejich nálady a frustrace, které byly zcela pochopitelné. Náš film Stephena oslavuje, ale nepokouší se z něj udělat mýtus; samozřejmě v souvislosti se ztrátou fyzických sil prožívá velmi negativní pocity, což jsme ukázali, stejně jako vrcholy a propasti jejich manželství. **Teorie všeho** je stejně tak o fyzice lásky, jako o lásce k fyzice.“

Do projektu se zapojil Oscarem oceněný filmař James Marsh a další držitelé Oscara, producenti z Working Title Films Tim Bevan a Eric Fellner, s kterými Lisa Bruce pracovala na televizním filmu *Mary and Martha*.

„Tim s Ericem se hodně starali jak o příběh samotný, tak o způsob, jakým pravdu a emocionální sílu přítomnou v životech Hawkingových podáme,“ vzpomíná Bruce. „Podpora z Working Title byla obrovská. Všichni jsme to cítili a Jamesk, který měl vždycky slabost pro reálné předobrazy svých hrdinů, vyzařoval patřičnou empatii, pro tento příběh nezbytnou.“

Marsh, který získal Oscara za dokument *Muž na laně*, pokračoval v práci na celovečerních dokumentech. O své reakci na scénář režisér přiznává: „Měl jsem zafixovanou představu Stephena Hawkinga jako úžasného vědeckého mozku s kolečkovým křeslem a hlasovým zařízením. Anthonyho pohled si mě ale okamžitě získal. Dokázal najít fascinující způsob podání, kdy se celý příběh vypráví z pohledu ženy, která se zamilovala do zdravého muže – a potom učinila klíčové rozhodnutí zůstat s milovaným mužem, když mu diagnostikovali smrtelnou nemoc. Dojemný a neobvyklý milostný příběh, který Anthony napsal, originálním způsobem ukázal, jaké je žít s někým, kdo je nemohoucí a zároveň génius, a jakou zátěž to znamenalo pro Janinu kariéru a pro ni samotnou jako manželku a matku. To je velmi bohaté téma.“

Režiséra přitahovala **Teorie všeho** také proto, že mu její podstata připomínala *Muže na laně*; oba filmy jsou o lidech, kteří se vzepřeli běžným lidským hranicím a omezením. „Je tam každopádně velká podobnost a kus kosmické ironie: Stephen je fyzicky velmi limitovaný a přesto mentálně schopný jít kamkoliv chce. Jeho mysl může cestovat a také cestuje k vnějším hranicím vesmíru, ale tělo trpí velkým omezením,“ přemítá režisér.

Základní výzvou, na kterou se Marsh zaměřil, bylo, že „příběh Stephena Hawkinga, jakkoliv hořkosladký, není žádnou tragédií, i přes nevyléčitelnou a téměř fatální nemoc, která postihla mladého zdravého muže. Klíčem k tomu je paradoxně právě hlavní hrdina - to, jak své nemoci s humorem vzdoruje a jeho vytrvalost a schopnost zatnout zuby dělá z příběhu nakonec přesný opak tragédie. Padesát let poté Stephen stále žije – a to je neuvěřitelné.”

Jako člověk, který převrátil naši představu o vzniku vesmíru, pro nás nepřestává být profesor Hawking výzvou a inspirací i v novém tisíciletí.

Jaké je být Stephenem

„Každému herci bude role Stephena Hawkinga nahánět strach,” přiznává scenárista a producent Anthony McCarten. „Je to veřejně známá postava a ikona. Můj scénář vyžadoval herce, který by byl schopen ukázat divákům 25letý vývoj jednoho muže: od zdravého člověka plného síly až po člověka, který užívá pouze pár svalů – hlavně jednu ruku a několik omezených obličejových pohybů – jehož hlas nahradil stroj.”

Režisér James Marsh dodává, že „tato role by vyžadovala značnou přípravu od kohokoliv. Musí být uvěřitelný nejen jako profesor Stephen Hawking, ale i jako Stephen, plachý univerzitní student, kterého zná jen pár přátel a známých.”

Producenti Tim Bevan a Eric Fellner za sebou mají nedávnou spolupráci s anglickou vycházející hvězdou Eddiem Redmaynem známým z hitu *Les Misérables*. Herec už o McCartenově scénáři věděl. „Byl jsem nadšený, když padlo Eddieho jméno,” říká Marsh, „věděl jsem, že je to skvělá volba. Úplně se té roli oddal nejen po stránce fyzické, ale i psychologické přípravy.”

Producentka Lisa Bruce poznamenává, že „Eddie se roli věnoval s neúnavnou intenzitou od prvního dne. Bylo úžasné sledovat jeho vývoj, jak zachycoval tu řadu vrstev jak Stephena, o kterém si myslíme, že ho známe, tak toho muže, který se za tímto obrazem skrývá.“

Redmayne přiznává, že když četl scénář, byl ohromený tím, co všechno ten muž od roku 1963 zažil a dokázal. „Byla to jedna z nejvíc inspirujících věcí, které jsem kdy četl. Stephen Hawking je ikonou naděje.“ A dodává: „Ale tenhle film je také o člověku, který je za tou ikonou skrytý. Když se s ním ve filmu poprvé setkáme, je mu 21, je plný života, fyzicky zdatný. S jiskrou v oku žil plnohodnotný život a dělá to tak pořád. Má různé stránky: inteligenci, bystrost, genialitu, tvrdohlavost... Působí na mě dojmem osobnosti rockové hvězdy.”

Během dalšího zkoumání života své postavy Redmayne zjistil, že profesor pochází z intelektuální rodiny, zatímco rozhodnutí Jane Wilde pustit se na akademickou dráhu bylo v případě ženy 60. let 20. století považováno za odvážnou volbu. „Byli to velmi odlišní lidé, oba výjimeční, ale protipóly,” říká Redmayne. „Myšlenka dvou lidských bytostí, které k sobě patří, tvoří jeden celek a vzdorují překážkám, si mě podmanila – a pak samozřejmě ta romantika v tom!”

Fyzické nároky a požadavky, které role Stephena Hawkinga vyžadovala, byly velmi náročné. Jak Redmaynemu řekl jeho přítel a herec – a brzy také kolega z **Teorie všeho** – Charlie Cox, když mu Redmayne vyprávěl o své roli: „Nemáš na výběr, musíš tomu dát 3 000%.”

Redmayne proto na muže, kterého hrál, analyzoval i ty nejmenší detaily. „Jane ve své knize zmiňuje, že Stephen měl neuvěřitelně výmluvné obočí,” poznamenává herec. „Na tom jsem před zrcadlem pracoval měsíce.”

„Když jsem se setkal se Stephenem, všiml jsem si, že ‘ano’ vyjadřuje jakýmsi úsměvem a ‘ne’ je téměř úšklebek, i když to vše provádí jen pár obličejovými svaly, a tak jsem se naučil, jak je izolovat,” říká Redmayne a dodává: „Měl jsem kolem sebe výjimečný tým. James Marsh podporoval spolupráci a nechal mi volnost, abych mohl úzce spolupracovat s různými odděleními. Vzrušující na této roli byla možnost pracovat s lidmi, kteří jsou špičkou ve svém oboru.”

Hlasová trenérka Julia Wilson-Dickson a choreograf Alex Reynolds pomáhali Redmaynemu s přípravou na roli. Reynolds se staral o to, aby byl herec schopen ztvárnit různá degenerativní stadia ALS na plátně tak, jak mu ukládá scénář.

Redmayne získal povolení a mohl tak navštěvovat pacienty s ALS na klinice i doma. „Cítil jsem zodpovědnost za to, abych ztvárnil skutečnou tvář nemoci,” vysvětluje herec, který považuje za štěstí, že se mohl se Stephenem setkat, přičemž „se profesoru Hawkingovi omluvil, že studoval dějiny umění.”

Protože neexistuje žádná dokumentace raných fází zhoršení Stephenova zdravotního stavu, konzultovali Redmayne a Reynolds s lékaři specializovanými na ALS, jak co nejpřesněji zmapovat průběh nemoci. Aby tyto informace přenesli do 48denního natáčení, vytvořil Redmayne tabulku, která znázorňovala odhad, jak by byla ALS rozvinutá v konkrétní scéně. Tento způsob byl nakonec neocenitelný, protože jako většina celovečerních filmů, ani **Teorie všeho** nebyla natočena podle časové posloupnosti.

„Eddie se připravoval měsíce, aby byl schopen podat kvalitní výkon ve všech stádiích nemoci,” oceňuje McCarten. „Každý den musel před svou scénou přesně vědět, v jakém

stádiu nemoc je. 'Je to čtvrté stádium hlasu?' ptal se, nebo 'Ted' mám tělo ve třetím stádiu?' Během jednoho dne například odehrál 'den 4,3' a druhý den se točila scéna z doby o 10 let dříve, takže 'den 2,7.' Každý den vyžadoval jeho veškerý talent, disciplínu i inteligenci."

Marsh na tabulku nahlíží jako na „posvátný text, protože ukazoval, co bylo a nebylo pro Stephena možné v konkrétním okamžiku v dané době. To mělo velký vliv na to, jak kameraman Benoît Delhomme zabíral scénu a na to, jak jeho stav díky tomu vnímáme.

„Citlivě jsme vnímali Eddieho schopnost působit na diváky pouze očima a malým pohybem těla. Pro herce tohle není lehké zvládnout a na Eddieho to kladlo fyzické nároky. Každý den musel několik hodin strávit v nějaké nepohodlné pozici, přitom se ale musel maximálně snažit, aby z téhle pokroucené schránky na diváka pokaždé vykoul správný charakter postavy.“

McCarten uvádí, „Když jsem Eddieho na natáčení den po dni pozoroval, viděl jsem spíš Stephena Hawkinga, než jeho.“

Marsh dodává, „Stejně působivé jako technické prvky Eddieho výkonu je to, že je dokázal podat s maximálním emocionálním účinkem.“

Jaké je být Jane

Ke ztvárnění Jane Hawking potřebovali filmaři herečku, která bude sice bojovat s méně fyzickými překážkami, ale se značným počtem těch psychických, když bude ztělesňovat pilíř, který všechny nesnáze ustojí.

Režisér James Marsh tvrdí, že „Janiny momenty v příběhu jsou všechny velmi emocionální. Cítil jsem, že si budou Felicity Jones a Eddie Redmayne velmi dobře herecky rozumět, což se potvrdilo, a pro mě jako režiséra byla spolupráce s Felicity úžasná.“

“Točili jsme velmi obtížné scény, ve kterých se Eddie bude pohybovat na hraně svých fyzických možností a Felicity těch psychických. Musela předvést svým způsobem schizofrenní pocity, což je těžké. Musela v jednom okamžiku vyjádřit, jaké je milovat někoho, kdo trpí vysilujícím onemocněním a zároveň ukázat zátěž, kterou pro ni znamená jako pro milenku a pro její kariéru.“

Jones na scénáři obdivuje „empatii s lidskými bytostmi. Jako herečka jsem byla vděčná za možnost hrát postavu v průběhu mnoha let.“

Scenárista a producent Anthony McCarten poznamenává, že, “Felicity dokázala proniknout až na dřeň postavy Jany a přitom opatrně kráčet po tenké stezce vedoucí mezi slabostí a silou.”

Po prostudování scénáře i biografie bylo pro herečku důležité brzké setkání s Jane Hawking. „Nikdy se nevzdává,” popisuje Jones svou postavu. „Je oddaná svému životu se Stephenem, ale zároveň si zachovala smysl pro vlastní identitu. Bylo pro ni důležité uchovat si aspoň kousek vlastního života, protože kvůli tomu pokračovala ve studiích, když o něj pečovala, vychovávala děti a starala se o rodinu. Co ta žena dokázala!”

McCarten poznamenává, „Jane se s Felicity několikrát potkala a vím, že to mělo vliv na ztvárnění její postavy. Felicity dokázala vyjádřit, jak mnoho se toho v Jane odehrávalo – ty bohaté, bouřící vnitřní emoce. Další a další opakování scén ji dostávalo do Janina způsobu myšlení a do její silné schopnosti držet věci pohromadě. Mám pocit, že Felicity přesně zachytila tu Jane, kterou jsem poznal. V jejím ztvárnění je autenticita a disciplinovanost, která přesně odráží Janiny vlastní silné stránky.”

Producentka Lisa Bruce dodává, že „Felicity byla úžasná v tom, jak dokázala být silná a křehká zároveň. V mnoha ohledech je její role oporou celého příběhu, stejně jako byla Jane oporou Stephenovi během celého jejich manželství.”

Láska mezi Jane a Stephenem je srdcem příběhu, a efektivnost jeho druhé půlky umocňuje záře počínající romance, zejména scéna Májového plesu, který je krásným zlatým hřebem filmu. „Jejich manželství se postupně komplikovalo, takže se můžeme domnívat, jak bláznivě do sebe byli oba od začátku zamilovaní,” vysvětluje Marsh. „Na obou stranách muselo být hodně zranitelnosti a něhy.”

„Věřím tomu, že se mezi Stephenem a Jane objevila okamžitá sexuální přitažlivost, ale zároveň došlo k setkání myslí a k duševnímu souznění,” reaguje na to Jones. „Myslím, že spolu také v pozitivním smyslu soutěžili, což se mezi dvěma lidmi, kteří jsou dost inteligentní a dost rozdílní často stává – a to vše mezi nimi tvořilo silné pouto.”

Redmayne a Jones, kteří jsou přáteli a kolegy, zjistili, že přes pečlivé přípravy musí počítat s náhodami, které se na place občas přihodí. Redmayne se směje: „Felicity někdy mimo kameru se scénářem improvizovala nebo na mě něco křičela, aby mě vyvedla z rovnováhy. Tohle můžete dělat opravdu jen s někým, komu skutečně věříte, a já jí věřím absolutně. Mám k Felicity velký respekt.”

„Během natáčení se objevily dny, kdy naše práce přesně odrážela, čím Stephen s Jane skutečně procházeli. Musel jsem třeba říct Felicity, že ve skutečnosti nemůžu udělat to, co mi předepisuje scénář, že mi musí ruku sama zvednout. To bylo někde uprostřed už tak těžké emocionálně nabitě scény; jednoduše pořád musela dbát na to, že moje

postava má určitá fyzická omezení. Bylo to pro ni těžké, ale po skončení natáčení **Teorie všeho** jsme k sobě cítili velkou náklonnost.“

Jonathan

Producentka Lisa Bruce poznamenává, že „tento film je skutečně dospělým milostným příběhem, který neodpovídá obecné představě o procházce růžovou zahradou. Zatímco se všechna manželství časem mění a posouvají, manželství Hawkingových čelilo tomu největšímu tlaku v těch nejranějších fázích – a přesto spolu zůstali tak dlouho. To, s čím bojovali, se nepodobá ničemu, co jsme zatím v milostných příbězích zažili, a podle mě to je tím důvodem, proč ten záznam výjimečného soužití dvou lidí stojí za vidění.“

Felicity Jones přiznává, že ji fascinovalo, že když „byli Stephen a Jane spolu, Jane potkala někoho jiného a Stephen ho v jejich domě přivítal. Vznikla tím neobvyklá, ale pravdivá dynamika mezi třemi lidmi. Zabývala jsem se Janiným vztahem se Stephenem, i jejím vztahem s Jonathanem.“

Ovdovělý sbormistr Jonathan Hellyer Jones, kterého hraje Charlie Cox, tvoří v příběhu **Teorie všeho**. Emocionální oblouk „Cítil jsem, že vztah Jane a Stephena dosáhl bodu, kdy už nemůže pokračovat tak, jako dosud,“ říká Jones. „To se také přesně ukáže, když se později objeví Elaine [Mason, zdravotní sestra ztvárněná Maxine Peake]. Je to komplikované – a úžasně lidské.“

Když se Jonathan objeví na scéně a stane se v překvapivé míře její součástí, Marsh usiloval o vyjádření „poměrně krásné harmonie, která se vytvoří mezi třemi dospělými. Díky svým společným potřebám se Jane a Jonathan do sebe zamilují, což je něco, co musí Stephen akceptovat.“

„Jane je tak trochu v koncích, když úplně náhodou potká Jonathana,“ poznamenává Cox. „Ten začne rodině Hawkingových pomáhat, ale když objeví své city k Jane, učiní překvapivé rozhodnutí. Je to dobrý člověk a snaží se dělat ty správné věci.“

„Na Anthonyově scénáři je krásné, že můžete emocionálně souznít se všemi těmi třemi lidmi a s jejich milostnými příběhy. Na natáčení vytvořil James tak svobodné prostředí, že jsme se mohli plně dostat až jádru klíčových momentů ve vztahu všech tří postav.“ Marsh oceňuje Coxe za to, že „Jonathanovu náklonnost k Jane ztvárnil velmi civilně. Jeho výkon je výjimečně uměřený a vyvážený, což bylo důležité, protože jsme tak mohli ukázat, že pro něj měl Stephen pochopení.“

Místa v srdci

Jako šéfové jedné z vedoucích světových filmových produkčních společností dělali producenti Tim Bevan a Eric Fellner filmy po celém světě – a také v místech blízko domovu. Pro natáčení **Teorie všeho** v britských lokacích dostali filmaři velkorysý přístup do Cambridge, města a kampusu, kde začal milostný příběh Jane a Stephena Hawkingových, a kde se také usadili a měli rodinu.

Mezi místa natáčení patřila i St. John's College; Stephen ve skutečnosti navštěvoval Trinity Hall, ale 50 let poté se ukázalo, že není pro filmování tak vhodná. Scenárista a producent Anthony McCarten říká, „St. John's je jednou z nejkrásnějších, pokud ne rovnou nejkrásnější, fakultou v Cambridge. Hlavní hale se říká 'svatební dort,' protože je jednoduše synonymem velkoleposti.“

Další klíčovou lokací byla Cavendishova laboratoř, kde byl poprvé rozštěpen atom a od které dostal Stephen klíč, jako symbolickou štafetu předávanou novému kolegovi, který učinit nový objev. „Místa jako je Cavendish dodávají filmu kouzlo, protože vše, co se tam odehrává, vypadá velmi dobře,“ říká McCarten.

Režisér James Marsh souhlasí a dodává že „natáčení v Cambridge nám poskytlo dokonalou představu o podobě univerzitního a akademického života; Stephen strávil značnou část svého života v akademickém světě. Mohli jsme tam týden natáčet exteriéry a některé z interiérů, naštěstí včetně zásadní scény univerzitního Májového plesu, který Stephenovi a Jane přinesl romantický životní zlom.“

Profesor Stephen Hawking se natáčení plesu v May Ball účastnil, stejně jako Lucy a Timothy Hawkingovi – dvě z dětí, které má s Jane. Jane se na natáčení v May Ball přijela podívat spolu s Jonathanem Hellyerem Jonesem. Jindy Jane prováděla filmaře po Cambridge místy, která byla pro ni a pro Stephena významná.

Středověkou architekturu a nadčasovost Cambridge na obrazovce zosobňuje Trinity Lane, přednáškový sál umělecké školy, ve kterém se natáčely scény z Rutherfordovy laboratoře a učebny.

Cambridge v pozadí dává filmu ucelenost a zároveň ukazuje na její důležitost v životě Hawkingových více než dvě desetiletí, a to i přesto, že výtvarník John Paul Kelly musel společně se svým týmem znovu vytvořit cavendishskou knihovnu v jiných interiérech, protože ta původní byla v roce 1970 přemístěna; naštěstí mohli filmaři čerpat z dokumentace a filmových týdeníků a záběrů, které byly k dispozici.

Úvodní a závěrečná scéna **Teorie všeho**, které se odehrávají v Buckinghamském paláci, byly ve skutečnosti natočeny v Lancaster House v Londýně a v Hampton Court Palace v Richmondu nad Temží. Další londýnské lokace zahrnovaly Královskou operu v Covent Garden, která představovala budovy opery v Ženevě. Interiéry Stephenovy

fakulty Trinity Hall byly postaveny v historické Harrow School v severozápadním Londýně.

Bez ohledu na lokace oceňuje Marsh práci kameramana Benoïta Delhommea, který vytvořil nezapomenutelné čistě vizuální okamžiky. Marsh vyzdvihuje, že „v určité části filmu se neobjevuje moc dialogů; pouze sledujete lidi. S Benoïtem jsme přišli na nápad využít domácí videa Hawkingových, abychom film divákům více přiblížili. Benoït tyto scény natočil na Super 8 a 16milimetrový film, aby vytvořil unikátní atmosféru, která by působila intimněji a umožnil nám lépe rodinu poznat. Můžete vidět, jak si děti hrají se svým otcem i přesto, že je na vozíku, jsou přirozené a berou to jako normální.”

Domácí scény byly umocněny Stephenovým souhlasem, kterým Kellymu umožnil použít ve filmu své vlastní certifikáty, medaile a ocenění. Jane navíc stále žije v domě, ve kterém se Stephenem bydleli hned po svatbě, a umožnila tam Kellymu plný přístup, takže ho mohl se svým týmem přetvořit na ateliér. Jejich druhý domov už byl bohužel zničen, takže jeho interiér vytvořili podle rodinných fotografií.

Kelly poukazuje na to, že na plátně se „prostředí domácností pomalu stává omezující. Bylo tam hodně schodů, které Stephen brzy nebude schopn nikdy použít. Jak příběh postupuje a on se stává celebritou, interiéry se začínají zvětšovat a zrcadlí tak Stephenovu emocionální cestu.”

Dalším klíčovým prvkem byla pro výtvarníka modernizace kolečkových křesel, která Stephen v průběhu života používal a Kelly udělal vše, co bylo v jeho silách, aby je vytvořil přesně. Výtvarník o tom říká: „Stephen začal obyčejným invalidním vozíkem, potom si pořídil elektrický vozík a nakonec měl křeslo, které v sobě obsahovalo počítač a elektronický hlasový syntezátor. Provedli jsme rozsáhlý výzkum, abychom je vytvořili co nejvěrnější originálu. „Potřebovali jsme ale také rady techniků, abychom měli jistotu, že se křesla budou pohybovat tam a tehdy, kdy mají – a že počítač a hlasový syntezátor fungují v přesně stanovenou chvíli.“

Filmový příjemný, romantický vzhled ještě zvýraznil kostýmní výtvarník Steven Noble, který se musel vypořádat s úkolem provést postavy několika desetiletími a zároveň rekonstruovat styl britského oblékání od 60. do 80. let minulého století.

Při oblékání Felicity Jones jako Jane, měl Noble na zřeteli psychický vývoj její postavy – od mladé studentky k ženě a matce a pečovatelce na plný úvazek. „V 70. letech procházela Jane horším obdobím, byla trochu depresivní, a proto jsme zvolili spíš nevýrazné barvy,” prozrazuje Noble. „Poté, co potká Jonathana, se z toho dostane a začne se oblékat přitažlivěji.”

Na Májový ples oblékl Noble se svým týmem více než 200 komparzistů. „Byla to legrace,” vzpomíná nadšeně. „Zvolili jsme letní a pastelové barvy. Soustředili jsme se na

plesové šaty. Moc mě potěšilo zejména to, jak vypadala Felicity; měla na sobě světle modré plesové šaty bez rukávů. Byly jednoduché, ale na kameře vypadají ohromně.”

V roli Stephen Hawkinga v **Teorii všeho** vystřídal Eddie Redmayne 77 kostýmů. Oblečení, které Nobleův tým navrhl, zůstalo věrné profesoru vlastnímu výstřednímu stylu oblékání. „Vždycky byl poněkud neupravený.“ říká o profesoru Noble. „Nikdy neměl kravatu úplně rovně. Někde mu vylezl podolek nebo mu chyběl knoflík. To mu dávalo nadpozemský akademický vzhled.“

„Začali jsme Stephenem jako studentem v roce 1963,“ pokračuje Noble, „kdy se oblékal normálně a potom jsme oblečení zvětšovali, jak nemoc postupovala. Čím větší měl bundy, tím vypadal hubenější. Požádali jsme také maskéra Jana Sewella, aby vytvořil umělé náhrady pro některé „kostěné“ části jeho těla: kolena, lokty, ramena - která mu propůjčovala poněkud deformovaný vzhled.“

Sewell jako maskér, který měl v popisu práce připravovat různá stádia Stephenova onemocnění, poukazuje na to, že „Stephen nestárl tak, jako my ostatní, protože nemohl používat svaly; to mu změnilo tvář i tělo. Když se Eddie setkal s lidmi, kteří mají amyotrofickou laterální sklerózu, všiml si, jak moc se změnil jejich vzhled, a tak jsme to zahrnuli do jeho role.”

„Jednou z věcí, které jsem udělal, bylo, že jsem změnil tvar Eddieho uší. Když zvětšíte něčí uši nebo nos, zbytek tváře změní tvar a vypadá menší. Také jsme jinak vytvarovali zuby, což změnilo tvar jeho úst.”

V případě Felicity Jones byly Sewellovy úkoly daleko běžnější, ale i k nim musel přistupovat s velkou pečlivostí. „Felicity vždy trvala na tom, aby se zachovala podstata Jane Hawking, zatímco já jsem se moc chtěl prostřednictvím Jane soustředit na postupující dobu,“ komentuje to Sewell. „Pro scénu z Májového plesu jsme Felicity učesali trochu ve stylu Audrey Hepburn. Celkově se dá říct, že Jane přešla postupně z krátkých vlasů na trochu delší, což jsme si ověřili i na fotografiích.”

Za hvězdami

Protože milostný příběh, který začíná jako běžná každodenní romance, brzy zahne do neprobádaných vod, poznamenává scenárista a producent Anthony McCarten, že **Teorie všeho** má nakonec „závěr dodaný historií. Náš film ukazuje jen o trochu víc než polovinu Stephenova života, a to, co víme o něm a o Jane – a od něj a Jane – je, že se do sebe hluboce zamilovali, jejich láska prošla zkouškami a vydržela, založili rodinu a vychovali děti, a nakonec stáli před zásadní změnou jejich vztahu, které čelili společně. Není to typický hollywoodský šťastný konec, ale přesto tenhle příběh šťastně končí.”

Režisér James Marsh poznamenává, že „Jane je naprosto nesentimentální a proto jsem chtěl natočit film, který bude podobně tvrdý a zevrubný; nechtěl jsem se vyhýbat problémům v manželství nebo utrpení nemoci, protože to pomáhá vytvořit hluboký a inspirující příběh.”

Producentka Lisa Bruce říká: „Tito dva mimořádní lidé položili pod mikroskop jak lásku, tak vesmír. Našli odpovědi, které hledali, nejen při pozorování hvězd a prostoru za nimi, ale také při pozorování sebe samých.“

TEORIE VŠEHO

Hrají

Stephen Hawking

Jane Hawking

Robert Hawking (17letý)

Lucy Hawking (14letá)

Timothy Hawking (8letý)

Brian

Diana King

Dennis Sciama

Carter

Ellis

Rees

Barman v Rowing Clubu

Beryl Wilde

George Wilde

Frank Hawking

Mary Hawking

Philippa Hawking

Isobel Hawking

Fyzik 1

Fyzik 2

Fyzik 3

Roger Penrose

Starší lékař v Cambridge Hospital

Robert Hawking (novorozenec)

Kip Thorne

Robert Hawking (2letý)

Lucy Hawking (novorozenec)

EDDIE REDMAYNE

FELICITY JONES

TOM PRIOR

SOPHIE PERRY

FINLAY WRIGHT-STEPHENS

HARRY LLOYD

ALICE ORR-EWING

DAVID THEWLIS

THOMAS MORRISON

MICHAEL MARCUS

GRUFFUDD GLYN

PAUL LONGLEY

EMILY WATSON

GUY OLIVER-WATTS

SIMON McBURNEY

LUCY CHAPPELL

CHARLOTTE HOPE

ABIGAIL CRUTTENDEN

NICHOLAS GERARD-MARTIN

BRETT BROWN

ANTHONY SKRIMSHIRE

CHRISTIAN McKAY

ADAM GODLEY

LOTTIE HAMILTON

ENZO CILENTI

RUFUS TAYLOR

DELILAH SEXTON

Eileen Bond	EILEEN DAVIES
John Taylor	SIMON CHANDLER
Khalatnikov	GEORG NIKOLOFF
Robert Hawking (8letý)	OLIVER PAYNE
Lucy Hawking (6letá)	RAFFIELLA CHAPMAN
Jonathan Hellyer Jones	CHARLIE COX
Timothy Hawking (batole)	SAM HOUSTON
Sarah (ženevská studentka)	VICTORIA EMSLIE
Švýcarský lékař	FRANK LEBOEUF
Elaine Mason	MAXINE PEAKE
Technik	WILL BARTON
Fanyinka	LUCY CHALLENGER

Režie JAMES MARSH

Produkce TIM BEVAN, ERIC FELLNER

Produkce LISA BRUCE, ANTHONY McCARTEN

Scénář ANTHONY McCARTEN

Na motivy knihy Cesta do nekonečna: Můj život se Stephenem JANE HAWKING

Výkonní producenti AMELIA GRANGER, LIZA CHASIN, DAVID KOSSE

Co-Producer RICHARD HEWITT

Kamera BENOÎT DELHOMME, AFC

Výtvarník JOHN PAUL KELLY

Střih JINX GODFREY

Kostýmní výtvarník STEVEN NOBLE

Masky JAN SEWELL

Hudba JÓHANN JÓHANSSON

Casting NINA GOLD